نشریه مطالعات آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش
سال دوم، شماره اول، نیمسال اول تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲
حیطه ارزشیابی و اثربخشی آموزشی

ارزیابی میزان تاثیر الگوی یادگیری مشارکتی به روش جیگ ساو بر سه حیطه شناختی، مهارتی و نگرشی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارتش

لیلا غلامحسینی[1]

همکاران فرایند: دکتر علیرضا خوشدل، دکتر مریم زندیان، علی اکبر یعقوب کاظمی، اعظم ساعی
محل اجرای فرایند: دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارتش، گروه فن آوری اطلاعات سلامت
نام دانشگاه: دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران
گروه فرآیندی: سنجش، ارزشیابی و اثربخشی آموزشی
تاریخ اجرا: سال تحصیلی ۱۳۹۰-۹۱

مقدمه و بیان مسئله: (بیان اهمیت، ضرورت و کاربرد انجام فرآیند براساس نیاز سنجی‌های انجام شده)

آموزش فرایندی است که موجب یادگیری، یادگیری موجب تغییر در رفتار، نگرش و شیوه تفکر می‌شود. با توجه به این تأثیر یادگیری، آموزش را باید امری جدی تلقی کرد. از این رو، مسئولیت نظام آموزشی و اساتید در این زمینه بسیار سنگین است. از آنجایی که هر نوع آموزشی یادگیری را به دنبال ندارد، در این زمینه مطالعه و پژوهش‌های زیادی صورت گرفته و راهکارهایی برای اثر بخش کردن یادگیری پیشنهاد شده است. از طرف دیگر، در دنیای اطلاعات و تحول، کیفیت آموزش عالی و تدریس به میزان و کیفیت یادگیری دانشجویان بستگی دارد. بنابراین، بنا به توصیه صاحب‌نظران علوم آموزشی، در تدریس باید از روش‌های مختلف که مشارکت دانشجو را در آموزش و یادگیری به همراه دارد و از انواع امکاناتی که مفاهیم را قابل درک می‌نماید استفاده کرد. روش جیگ ساو یک متد ویژه یادگیری مشارکتی است که نزدیک به سه دهه پیشینه موفقیّت و سودمندی را در ابعاد مختلف تربیت به همراه دارد. روش جیگ ساو یکی از ویژگی‌های برجسته را نسبت به سایر روش‌های ویژه یادگیری مشارکتی دارد که در آن دانشجویان تیم‌های ویژه و تخصصی پیرامون بحث یا موضوعی که انتخاب کرده‌اند، تشکیل می‌دهند و این امر فرصت ویژه‌ای برای تمرین مهارت مسولیت پذیری و سایر مهارت‌های اجتماعی آنان بوجود می‌آورد. مزیت الگوی جیگ ساو این است که اگر چه نتایج حاصل از تلاش هر دانشجو با دانشجوی دیگر متفاوت است، ولی به همه دانشجویان با توانایی‌های متفاوت به طور یکسان مسئولیت لازم را اعطا می‌کند. در الگوی جیگ ساو به طور معمول، دانشجویان برای مطالعه یک فصل از کتاب گروه بندی می‌شوند. پس از آن هر کدام از اعضای گروه یک قسمت از این فصل را مطالعه می‌کند و مسؤول آموزش آن قسمت به سایر اعضای گروه خود می‌شود.

در کلاس‌های مبتنی بر الگوی جیگ ساو از الگوی یادگیری مشارکتی استفاده می‌شود. این الگو دقیقاً مانند پازل (جورچین) است. در جیگ ساو نیز، شرکت هر یک از دانشجویان مانند هر تکه از یک پازل برای تکمیل کردن و درک کامل نتیجه نهایی ضروری است. اگر نقش هر دانشجو بنیادی باشد، پس وجود هر دانشجو نیز ضروری است و این به طور دقیق همان چیزی است که سبب مؤثر واقع شدن این استراتژی شده است. در دهه‌های اخیر تلاش‌های زیادی در کشور صورت گرفته تا

۱- عضو هیئت علمی دانشکده پیراپزشکی

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-20]

روش‌های کلیشه‌ای و سنتی آموزشی جای خود را به روش‌های بدیع و مبتنی بر نیازهای فردی و اجتماعی دانشجویان دهد و آنان را خلاق و تولیدکننده علم و دانش پرورش داده و دریچه‌های نوینی را در زمینه علوم و تکنولوژی در کشور بگشاید. تغییرات نظام آموزشی و کتب علمی نیز در همین راستا صورت گرفته است، اما علی‌رغم تمامی زحمات و هزینه‌های سنگینی که نظام آموزشی دانشگاه‌ها متحمل شده‌اند، هنوز هم شاهد تدریس علم به شیوه سنتی و استاد محور هستیم. در عصر کنونی آموزش فراگیر که دانشجو را در پیشبرد روند آموزش و یادگیری مشارکت می‌دهد، مورد توجه است. در این رویکرد بر مجموعه‌ای از روش‌های حل مسأله، بحث و تحلیل مطلب، پرسش و پاسخ و یادگیری مشارکتی تأکید می‌شود. نتیجه به کارگیری این رویکرد، یادگیری مؤثر است. به کارگیری روش‌های تدریس توصیه شده نمی‌تواند تضمین‌کننده اثربخشی آن‌ها باشد، بلکه ضروری است روند آموزش و یادگیری به صورت منظم مورد ارزیابی و بازنگری قرار گیرد و از انواع روش‌های یادگیری مشارکتی نیز استفاده شود. یادگیری مشارکتی دارای روش‌های کاملا متفاوتی است ولی ترغیب دانشجویان به فعالیت در گروه‌های کوچک به منظور کمک به یکدیگر در یادگیری مطالب درسی، مطلب مشترک تمامی این روش‌ها است. در مطالعه «مقایسه‌ای تجربی» روی روش‌های یادگیری مشارکتی؛ موفق‌ترین روش‌ها عبارتند از: الف) یادگیری گروهی دانشجویان، ب) تقسیم موضوع مورد تدریس به بخش‌های مختلف، ج) پژوهش گروهی، ه) روش بارش مغزی

هدف و اهداف اختصاصی

هدف اصلی: تعیین تاثیر الگوی یادگیری مشارکتی به روش جیگ ساو بر سه حیطه شناختی، مهارتی و نگرشی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارتش اهداف اختصاصی این فرایند عبارتند از:

۱- تعیین محتوا، اهداف، معیارهای تدریس و یادگیری مشارکتی به روش جیگ ساو

۲- تعیین اعضای گروه طراحی فعالیت‌های آموزشی یادگیری مشارکتی

۳- تعیین نحوه ساختار بندی و ظرفیت گروه‌های یادگیری مشارکتی به روش جیگ ساو

۴- تعیین نقش دانشجویان در گروه‌های یادگیری مشارکتی

۵- تعیین روش ارزشیابی تاثیر یادگیری مشارکتی بر سه حیطه شناختی، مهارتی و نگرشی دانشجویان

روش اجرا

روش تحقیق به صورت شبه تجربی است. متغیر مستقل روش تدریس یادگیر ی مشارکتی و متغیرهای وابسته در حیطه‌های شناختی، مهارتی و نگرشی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارتش بود. نمونه گیری خاصی صورت نگرفت و کلیه دانشجویان دوره یک رشته فناوری اطلاعات سلامت که درس سیستم‌های طبقه بندی بیماری‌ها را انتخاب واحد کرده بودند به عنوان نمونه پژوهش در نظر گرفته شدند. ابزارهای اساسی تحقیق عبارتند از:

۱- آزمون سنجش رشد دانشی، مهارتی و نگرشی دانشجویان

۲- آزمون پیشرفت تحصیلی دانشجویان در طول دوره آموزشی

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها، از تحلیل واریانس استفاده ه شد. همچنین سطح اطمینان مورد قبول برای پذیرش و رد فرضیه‌ها ۹۹٪ و احتمال خطا ۱٪ پیش بینی گردید.

مراحل اجرای مدل یادگیری مشارکتی به روش جیگ ساو شامل

الف ـ مجموعه‌ای از مواد آموزشی بین گروه‌ها توزیع می‌گردد. هر مجموعه به تعداد اعضای گروه تقسیم شده و به هر عضو یک بخش تعلق می‌گیرد.

ب ـ دانشجویان بایستی یک مطالعه کلی نسبت به مجموعه

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-20]

داشته باشند و سپس بخشی را که در اختیارشان قرار گرفته است را به صورت انفرادی آموخته و در آن تبحر بدست آورند. سپس برای چگونگی تدریس آن بخش به دیگر اعضای گروه برنامه ریزی کنند.

ج ـ از آن جا که اعضای همه گروه‌ها بخش‌های مشابهی از مباحث آموزشی را در اختیار دارند هر عضو به یک عضو دیگر درگروه که بخش آموزشی را به طور انفرادی آموخته است و هم چنین در مورد چگونگی تدریس آن به دیگر اعضا گروه تبادل نظر می‌نماید.

د ـ اعضای گروه‌ها فرصتی برای تبادل نظر و بحث در مورد مطالب آموخته شده در پایان هر جلسه آموزشی خواهند داشت و نحوه ارزشیابی بدین صورت است که هر عضو گروه درباره کل مطالب آموخته شده امتحان می‌دهد.

نتایج

پیامدهای اجرا و محصول یا بروندادهای فرایند

بر اساس نتایج به دست آمده چنین استنباط می‌شود که اساتید باید تسهیل کنندهٔ جریان یادگیری باشند و قبل از بکارگیری روش یادگیری مشارکتی باید حداقل هفت تصمیم را آغاز نموده یا دربارهٔ آن بیندیشند. قبل از طراحی فعالیت‌های یادگیری مشارکتی اساتید خود باید الگوی روشنی از انجام این رویکرد بوده و مهارت‌های اجتماعی، پردازش گروهی و غیره را به دانشجویان آموزش دهند. بدون مهارت‌های اجتماعی یادگیری مشارکتی احتمالاً با شکست منجر خواهد شد. این مهارت‌ها را می‌توان از طریق آموزش مستقیم الگو پردازی و شبیه سازی و تمرین‌ها آموزش داد، این مهارت‌ها باید به طور مداوم تمرین شوند و تقویت گردند و بخشی از زندگی روزانه در یادگیری باشند. نتایج نشانگر این است که برخی از اثرات کاربردی روش یادگیری مشارکتی به روش جیگ ساو بدین شرح می‌باشند که عبارتند از:

۱- یادگیری متون و راهبردهای جدید از سایر دانشجویان
۲- رشد تفکر انتقادی در دانشجویان
۳- تقویت عزت نفس دانشجویان
۴- افزایش میزان پیشرفت تحصیلی دانشجویان در درس سیستم‌های طبقه بندی بیماری‌ها
۵- تقویت احساس مسؤلیت دانشجویان در برابر یادگیری خود و سایرین
۶- تقویت نگرش مثبت دانشجویان نسبت به یادگیری درس سیستم‌های طبقه بندی بیماری‌ها
۷- تقویت مهارت‌های خود رهبری
۸- تقویت پشتکار دانشجویان برای حل مسائل درس سیستم‌های طبقه بندی بیماری‌ها
۹- تقویت دانش، نگرش و مهارت‌های عملکردی دانشجویان
۱۰- افزایش پیشرفت تحصیلی همه دانشجویان اعم از قوی، متوسط و ضعیف درس سیستم‌های طبقه بندی بیماری‌ها
۱۱- تقویت رفتار خلاق و هوشمند در دانشجویان
۱۲- آموزش رفتارهای پیچیده اجتماعی به دانشجویان

سطح اثر گذاری (دانشگاه، کشوری، بین المللی)

با توجه به عنوان این فرایند که ارزیابی روش یادگیری مشارکتی به روش جیگ ساو می‌باشد و نیز لزوم به کارگیری متدهای جدید در آموزش عالی در سطح کشوری قابل اجرا می‌باشد.

نتیجه گیری شامل چالش‌ها و مشکلات اجرایی فرایند

با بررسی ویژگی‌های نظام آموزشی کنونی محرز می‌شود که این نظام متکی بر اصالت مواد درسی است و از دیدگاه متخصصین نتیجه چنین نظامی الزاماً این است که اساتید ابتکار و آزادی عمل ندارند و نمی‌توانند به روش‌های فعال آموزشی بپردازند. از جمله چالش‌های فرآروی این فرایند:

۱- عدم آشنایی اساتید با روش‌های نوین آموزشی
۲- اطلاعات پراکنده و محدود اساتید از روش‌های فعال و موثر آموزشی

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-20]

۳- عدم آگاهی اساتید از چگونگی سازماندهی کلاس درس و مدیریت زمان

۴- کمبود کارگاه‌های آموزشی روش‌های نوین برای اساتید علاقه مند به تغییر در شیوه‌های آموزشی

قابلیت تعمیم و اجرا در سایر مراکز آموزشی

همانطور که اشاره شد با توجه به اینکه این فرایند درخصوص یکی از روش‌های نوین تدریس و یادگیری مشارکتی (جیگ ساو) می‌باشد، لذا در کلیه مراکز آموزش دانشگاهی قابل تعمیم می‌باشد.

استمرار اجرای فرایند در برنامه‌های جاری آموزشی

با توجه به اینکه این روش در بسیاری از واحدهای درسی دانشگاهی قابل اجرا می‌باشد، بنابراین به طور مستمر در برنامه جاری آموزشی دانشگاه گنجانده خواهد شد.

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-20]